

PIDJUTIKHAINUT

Una maligaq tarrangayuq tamainut havgviinnut Nunavut Kavamangani timiuyunullu.

Una maligaq nalaumayuq tamainnut uumilruhaarnikkut piyauvaktuq havagvingmi Imaaluuniit aulapkaqaugumi qanurunaarnautivaktuq havaktunut taapkununga havaktunut aktuqtauyunut uumilruhaanikkut. Ilitturiyuumiutikhat talvuuna uuktuutikkut talvannga maligarmut maliqtauyukhanullu uuniqhiurutauyutigut ilangani 1010-mi Havaktuliqiyitkut Maliktakhaini.

KANGIQHIDJUTIT

Havagvingni Uumilruhaarnikkut unaiqhimayuq ilauyullu uqalugviuniq imaaluuniit piyukhaunngitut titiraqhimayuni uvani Nunavunmi Inungnut Pitqutigiyayunut Maligaq ilihimayayuq ilihimayakhayanulluuniit tun'ngahuktитайngitutiglu, nuliarnikkut imaalu inungmut uumilruhaarutauyut. Pitquyaunngitut titiraqhimayut Maligarmi ukuanguyut: kinaungmangaat, uviniup ivitaanga, angadjuliarvia, nuliarnikkut, arnaunia angutaunia, ukiunga, ayuqhautiqarnia, kingullingit inuit, humirmiutaunia, nunalraanga, nunagiliqtaa, aippaqariakhaa, ilaqaudjutaa, hingaiyaunikkut, ihuariyayumik manikhaqtauha, ihuinaaqhimadjutaa ihuinaarutaa piiqtauyuuq.

Nibliqhutik, huliblutik, uqaqhutik imaalu uumilruhuktitaiyut kimulliqaaq angigliyuumiqqat imaalu kappiahukhaiblutik ihuinaarutinngurluni talvunga inuup pilarutainik.

Amihuni ilangini atauhirmik pidjutauyuq uqarviubluguluuniit pikpata taimaa uumilruhaaqtuq. Atauhiup pikpagu, una atauhiunngitut piyait uqarvigibluguluuniit uumilruhaanngituq. Taimailuqattaraangitaa uumilruhaaqtut. Taapkua pidjutait uqaluutigiyailu, tautuktaulraarunik avaliitumik, mikkauyutut ittutik ihuariyaunngitutik; atauhiutauyut pihimmaaqpaktunut uumilruhaaqhutik mihingnaqtutauq. Kihianitauq, atauhiukpat uumilruhaarutauyuq huli tautungnaqqat akhuuqtuq taimaa ikpingnaqtuq mihigikhaarniaqtangalu unniqhiuqtup.

Ihuaqtumik atanniqtuqtaugumi havaariyainullu taimaa uumilruhaiyunaittut. Atan'nguyap uqarvigihimaaqhugit havaariyaitigut, atauhirmut ikayuqtuinnaqhimaitumik ihuaqhainahuaqpaglutik havauhiitigut havagianariutainik tuuliiqattautainik ilitturipkailuni. Taimailuqtut uumilruhaaqpaktut. Aadjikkutaalu, pamiqtuiniq ihuaqtumik aadjikkiitunik inmiglu ihuinaarutiminik nanminiriliqhugu havaktuup uumilruhaaqtaudjutaunngitut.

Nulliqinikkut Uumilruqhainiq hunalikaak ihuittuq pidjutaa imaatut nulliqinikkut pihimakpat taimaa ihuirutauyuq havagviup avatingnut pidjutaukpalluuniit havaariyamut ihuirutinut ayuqhaqtitauhimayumut uumilruqhaidjutimut. Ukuat ilauttaaqtut timikkut kahakhirnikkut, uqaqhutik uqaqtut, uqaqhimaittumigluuniit hulidjutauntingit. Inuk

taimailuqtuq ihumagiatauniaqtuq inuuhia nakuuyut, kihimi uumilruhaaqtuq inuk taimailuqhiqtuq piyumangitpat. Imaittut nulliqinikkut uumilruhaarutauyut ilangit piyumangitut upautiyauquyaugumik nulliqiyutut uqarviukpat arniqiyuq/angutiqiyuq tautuktitaibluni tunihiqattaqhuni nulliqiutiminik, aallanganiutaigut, kan'ngunaqtuniglu titiraqhuni piksanigluuniit.

Inungmut Uumilruqhainiq pihimaittut hunanigliqaak pitquyahimangittunut pidjutainni ataani inungnut pitqutigiyauyunut maligakhanut. Una pivagainni pihimmaakhugu idjuhia huun'ngiyaidjutaavaktuq inungmut. Inungmut uumilruqhainiq pittaqtuq akun'ngani inungni aallatqiinullu havaktinut. Ukuat ilauyut havagvingmi ningangnahurittut atuqpagaat idjuhiit pihimayut iqhihaaqhugit, pinirluiniq, huun'ngiyainiq ihuiguhukhuguluuniit inuk inuilluuniit¹. Naunaitkutit inungmut uumilruhaarniq ilauttaqtut Iqhihaarilugit, kappiaktittiyuq, ningarnahurrinniq iqhinaqhaarniq imaatut piqqayaqtunut (makarnahurrittugu, kihimi makanngittugu makarnahurritaminik taimaittut piblugu), piffaarnahurittut iqhinaqhaaqhuni uqaqturluuniit imaatut ihuiguhukhuni naunaitkutaanik inuup timikkut qanurinnianut unaluuniit aanniarutimut pidjuta.

Uumilruhaarniq pidjutaavaktuq taahapkununga ilauyunut ayurnaqtumik pimmarluktumiglu havagvingmiittaami.

Inungmut Uumilruhaarniq ilagingitait ahini pidjtauhimayumik mikiyumik pidjutaanut taimaa inuk qilamik mamiahukhuni ihumaliutqikhimakpat; akhut uqaqtuq ihumagiyaminik aallangayunut aallanit inungnit; uqaqtaqtamingnik uqaqtigiiktut pidjutinut ihumagiyamingnullu havagvingmi inungmut ihuittumik uqaqhimaittumik.

Iltariyahimayuuq taimaa ihuinaarutauyuuq takuyauhimaapaktaat havagvingni qakugunnguraanat. Nakuuhariangani havaqatigiingniq, ihuinaarutauniit qilamik ihuaqhaqtauyukhat.

Ihuinaarutauyut havagvingni inmingnut uqarlukhutik ihuigiyamignik imaalu akhuuliquhutik irialaaliqhutik. Imaa ingminik aallangutit uqattiarungnaiqhutik, imaaluuniit kangiqhittiaqhimaaittumik aallap ihumagiyanginik.

Ihuinaarutauyut uumilruhaarnirlu uqauhini aadjikkiinngituk. Ihuinaarutauyut havagvingni uumilruhaarnirlu pittaqaqtayuk avaliitumik, atauttimut, imaaluuniit atauhiup

---

¹OSH Answers, *Bullying in the Workplace*, online: Canadian Centre for Occupational Health and Safety <http://www.ccohs.ca/oshanswers/psychosocial/bullying.html>.

hivuliqtuubluni aallamut. Qanurinmangaat pidjutauyumi qanuq hulidjutiqaqtuq idjuhiqaqtuq.²

Ihuinaarutauyut havagvingni uqariyauhimagyuq uvuuna Pitquyauhimagyuq 1018 Havaktuliyitkut Maliktakhainni.

Unniqhiurutit unatauq uumilruhaarutauyuq, tunihimagyuq titiraqhugu. Kihimi hivituniit naunaiqtitauyumayait, una uumilruqharnirmut unniqhiurutit unniqhiurutautaaqtut 6-ni tatqiqhiutini qaangiraluqaqtillugit kingulliqpaaq uumilruqhaaqtuqtaanit. Una maligakhaq pihimagyuq ukunungainaq inungnut havaktunut Kavamatkut Havagviinilmikkut havaktakhanik kaatulaakhaqaqtut kihimi maliktakhait uuminnga maligakhamut unalu Pitquyauhimagyuq 1018 Havaktuliyitkut Maliktakhainni piyakhamingnullu kaatulaakhamingnut. Uumilruhaaqtuqtautauq aallanit inungnit Nunavut Kavamatkuni havaktiunngitunit Nunavut Kavamangat piyukhauyut pittaarumik ukua maliglugit:

- Ikayurlugu havakti uumilruqhaaqtuuhimagyuq uqaqvigilugit takuhiyaanginni Paliihimanut taimailuqtauhimagumi ihuinaarutaukpat taimaatut.
- Naunaiqhimalugu unniqhiurutit aallamut paanariiktunut havagviuyumut talvani havaktinginnit uumilruhaaqtuungnit havagvingmi unaluuniit havakti havallaktillugu havaktakhamingnik.

Havagvingmi ayuinarutit unniqhiurutit ihumaliurutauniaqtut maligluguumuuna Pitquyauhimagyuq 1018 uumani Havaktuliyitkut Maliktakhait.

Nakuugingitpiaktumik ihuittumiklu ukpiriyani ihuiguhukhimagyuq kangikhitjutaa ihuigiyauyuq pihimagyuq ataani uumani pitquyauhimagyumi taimaa taamna inuk ihuigihuktuq ilihimagyuq itquumangittumik. Taimaittuq ihuigihimagyuq ihuinaarutauyuq ataani uumani pitquyauhimagyumi. Pikalluangitkumik itquumatjutikhanut naunaikhiyaami ihuigiyauyamut kangikhitjutigingitaa taamna ihuigiyauyuq pihimagyuq nakuungittumik ukpiriyani. Kinalikaak inuk, tunihiyut ihuigiyamingnik itquumayuq atuqhugit, ihuiguhuktaat itquumayaakhaa naunailimaitpatjuk, ihuinaarutaungittut uumunga pitquyauhimagyut.

Ihuaqhainiq imailiurlutik ihuaqhainahuaqniaqtuq malruuk uumilruhuutiyuk ikayuqtaulutik aallamit ilikkuuqtumit. Ikayuqniaqtuungittutut, Ihuaqhaiyi hakugingniqanngittuq angirutigipkainiarluni inmi ihumaliurutiminik kihimi uuktuqhimmaaqtillugit angirutiqariamingni.

IHUMAGIYAUYUT

- Nunavunmi Kavamangat pittailiniaqhutik havagvingmingni ihuinaarlutik pilaarutainik, inuup pitquhinganik, ukpiruhungnianik taaffuma taimailuqhiqtup;

---

² Canada, Canadian Forces Personnel Support Agency, Harassment Prevention and Resolution Guidelines, (2006) 6.

- Kiinauyaliqiyitkut ilitturipkainiaqtut kangiqhimayakhainik atan'nguyat havaktullu havagviingni uumilruhungnairumi havagiamingni;
- Kiinauyaliqiyitkut ilitturipkainia qanuriliuriamingni uuniqhiuqtuqaqqat uumilruhuktumit;
- Kiinauyaliqiyitkut pipkaiyumaliqtut Uumilruhaarniattuq Havagviit training pipkaiyumaliqtut uumilruhungnairumi kavamatkuni havaktut havakpaliriangita. Ayuiqhaivangniaqtuq Kiinauyaliqiyitkut taapkununga havagviinut nunalingnilu katimayiviuyunut imaa inmik ayuiqhaiyaamingnik havaktimingnut. Kiinauyaliqiyitkut angiqatigiiktaarmiyut havaktit Katimayiinit ayuiqhaiyaamingnik inungnik iligiyamingigluuniit.

HAVAARIYAUYUKHAT

Nunavut Kavamangat (havaktittiyuq) piyukhauyut uumilruhaqtaunaittumi havagiani. Havaktittiyuq ilirainiaqtuq uumilruhaqtaunaittumi havagvingmingni.

Humili, pittailigaluaqhutik, uumilruhaaqtuqaqqat, havaktittiyuq ikayuqtiqaqtiniaqtaa unniqhiutuq imaalu pamiqtautikhaagut pilutik taaffumunga uumilruhaaqtumut. Mikiyuukpat umilruhaarutaa, imaa ihumaliqiyinut aallakkuluuniit taimailiuruiriangani uumilruhaaruiriangani.

Ministauqatigiit Titiraqtiat shall receive any complaint which relates to a deputy head.

Tugliuyut Ministanut havaariyait havagviktik uumilruhaaviunairlugu imaalu ihuaqtumik akkutidjutikhaniglu uumilruhaaqtuqpat.

Munaqhidjutaagut qilamik ihuaqhaiyukhauyut uumilruhaaqtuqaqqat imaalu uumilruhaaqtailingmilutik havagvingmingni.

Havaktuliqiyitkut ikayurnaiqtut havagvingnik nunalingni havagviuyuniglu pitquyaugumik ihivriuqhiquyaugumik uumilruhaaqtuqaqqat ilihautilugillu havagviit nunalingni havagviuyullu uumilruhaaviutaililugit havagviit.

Unniqhiuqtut Uumilruhaaqtuqaqqat ilitturipkaqtakhaat uumilruhaaqtuq taimailiuqtukhaunngittuq ilihimalirumikkulu naammagiakhaanik umilruhaaquhuitillugu. Tautukpaktut qanuriliurningalu titiraqtauyukhauyut.

Kinaliqaak (atannguyat/atannguyatluatlu / havakti) unniqhiuqtut uvaluunniit ihuinnaaqturiyauyuq Uumilruhuuktittiyuuqturiyaukpat pittaarumi nipiliuqtaaqtaa uqariyaqtik, qanuriliuriakhaa tautuktuqaqallu takupkarlugit hulidjutait uumilrugiyauninga.

Kihianilu piyakhaa uumilrugiyauunnailrumi havagviqatitaiyukhat havaktittiyut, imaalu havaariyakhaa ihivriuqhiluni qanurlu uumilruhaariakhaa qinirniarlugu.

Havaktuliyiyit Aulapkaiyit tikkuqaqtauhimayutluunniit unniutivangniaqtait havaktut atan'nguyallu pilaarutainik havaariyainiglu maligat maliglugit. Ilaalu ikayuqtaaaqtait havaktitik titiragiakhait uumilruhaaqtautainik. Tugliuyut atan'nguyanut aadjiliuqhimayunik tuniyauyukhauyuq tamainik unniqhiurutauyunik, Uumilruhaaqtuq ihuinaaqhiraahugiyuq inmilu unniqhiurutiqarialik. Taamna uumilruhaarut mikkaukpat ihuiqhainaqtauttaaqqat taaffuma Havaktuliyiyit Aulapkaiyat katimaqatigiyakhaa uumilruhaaqtauyuq, uumilruhaaqtuq atan'nguyaallu ihumaliuriamingnik qanuq ihuiqhaqtauyaakhaa.

Taanma uumilruhaarut ayurnaqqat kihimi uumilruhaaqtauyuq ihuaqharumakpagu qanurunaarnaittumik taaffumalu uumilruhaaqtuq angiqqat taimailiutaaariamik taamna tuniyauniaqtaat ihivriuqhiyikhamut naunaiqhiyukhaq unniqhiurut ihuaqhaqtauyukhauyuq ihumaliuqtiqarlutik imaalu uumilruhaaqtuq pamiqtauyaangani. Ihumaliuqtiuyuq ilitturipkarniaqtaa Havaktuliyiyit Aulapkaiyi ihuaqhaqtaukpat.

Taanma uumilruhaarut ayurnaqqat kihimi uumilruhaaqtauyuq ihuaqharumakpagu qanurunaarnaittumik taaffumalu uumilruhaaqtuq angiqqat taimailiutaaariamik taamna tuniyauniaqtaat ihivriuqhiyikhamut naunaiqhiyukhaq unniqhiurut ihuaqhaqtauyukhauyuq ihumaliuqtiqarlutik imaalu uumilruhaaqtuq pamiqtauyaangani. Ihumaliuqtiuyuq ilitturipkarniaqtaa Havaktuliyiyit Aulapkaiyi ihuaqhaqtaukpat.

Ihuiqnaaqtuukpat taamna unniutiyauniaqtut Palihiimat. Ihivriuqhiyui kangiqhidjutikhanik titiraviginaiqtait Havaktuliyiyit Aulapkaiyat ihuaqhaiyukhaqt.

Havaktiit Ikayuqtingit ikayuqtiuttaaquttuq havaktunut, ilaayut, upalungaiyarlugu unniqhiurutiktik havaqatimingnik ikayurumik ihuinaaqtaunahugiyuq. Ikayuqtingit ilauttaaqtuq atauttimut ilitturinahuarumik unniqhiurutauyumik angiqtaugumik Kavamatkunit, Havaktiit Ikayuqtinginit tuhaanahuat unniqhiurutauyumik, taamnalunniqhiuqtuq.

Ilitturinahuaqti, ayuiqhattiaqhimayukhaq havagvingngani havaqataunngituq havaqatauyurluunniit havagviani kavamatkuniluunniit. Ilitturinahuaqti ilitturinahuaqqaarlutik unniqhiurut nauyuq atan'nguyap tiliurutainit ilaayut uumilruhaarnikkut ihuaqhittaarunaqhiyut kangiqhittiaqtaaqtaugumi maligaq, tugliagut unniqhiurut ihuaqhittaariakhaa ihumaliuqtingagut, pingahua ihuaqhaqtauttaaqtuq pamiqtauluni uumilruhaaqtuq unniqhiurutigiluguluunniit Palihiimanut.

Ihumaliuqtiat havakpaktuq tamaita aktuqtauyunut ihuiqhaigiamini tamangnik nakugiyaangnik.

PIDJUTIKHAIT ATAN'NGUYAT KATIMAYIIT

Ihuarhaqhimayuuq: Ubluqtuhivaliavia 7, 2016

Makpirnia 6 ukunani 7

Hunaittuq uvani maligarmi ilaiyairutauniaqtuq ihumaliurutainnut Atan'nguyat Katimayit ihumaliurutait imaluuniit huliyunaitut talvuuna maliniaqtangat Uumilruhaarnaitumi Havagviini Maligaq, hilataani uuma maligaup.

ILAUYUT MALIGALIUQTANUT ATANIQTUIYUNULLU

Nunalgit Pidjutigiyauyut Maligaq

Kanatami Kitkutuinnat Piyunautingitut Maligaq

Nunavunmi Kitkutuinnat Piyunautingitut Maligaq

Havaktiit Angirutingit - Nunavut Havaktiit Ikayuqtingit

Havaktiit Angirutingit - Nunavut Ilihaiyit Katimayit

Makpiraaq – Ilaunngitut Havaktut

Makpiraaq – Angayukhiit Atan'nguyat

Hapummiyaarninirmut Hiamitirnaittunun Titiraqtauhimayunik Maligaq

Havaktuliqiyitkut Ayuiqhautaat

Ilanga 701 – Ihuinaniit Unniqhiurutillu

Ilanga 801 – Havaktut Pamirutait

Ilanga 1010 – Uumilruhaarniattuq Havagviit

Ilanga 1609 – Akiriaffaarutit

Ilanga 1018 –Havagvingni Ihuinaarutininik Qayagiyainiq

INIQVIKHAQAQHIMAYUT UBLUANI

Una maligaq atuqtauyaarialaqaqiniiaqtuq tallimani ukiuni atiliurviata ubluanit.

**Nan'ngariyauyuq Peter Taptuna
Hivuliqti**

Ubluani

Ihuarhaqhimayuq: Ubluqtuhivaliavia 7, 2016

Makpirnia 7 ukunani 7